

II

(Teatised)

EUROOPA LIIDU INSTITUTSIOONIDE, ORGANITE JA ASUTUSTE TEATISED

EUROOPA KOMISJON

KOMISJONI TEATIS

Ökodisaini ja energiamärgistuse tööplaani aastateks 2022–2024

(2022/C 182/01)

1. Sissejuhatus

Pinged energiaturul, mida EL on viimastel kuudel kogenud ja mida Venemaa rünnak Ukraina vastu veelgi süvendab, tuletavad teravalt meelde riske ja kulusid, mis kipuvad kaasnema suure sõltuvusega imporditavatest fossiilkütustest. Energiahinnad on taas poliitilise tähelepanu keskmes, arvestades nende väga konkreetset mõju Euroopa kodanikele ja ettevõtjatele. Kuid see ei ole Euroopa esimene energiakriis ega jää tõenäoliselt ka viimaseks, kui me ei suurenda oma vastupidavust, hoogustades investeeringuid rohepöördesse ja seades samal ajal esikohale energiatõhususe⁽¹⁾. Praegused vähese CO₂ heitega energia tootmisvõimsused ei ole kaugeltki võimelised rahuldama kõiki energiavajadusi ja väiksem energiatarbimine saab sellises olukorras anda kohese panuse. Tulevikku vaadates peab energiasääst kuuluma lahutamatu osana sellise kuluoptimaalse ja vastupidava energiasüsteemi väljaarendamisse, mis suudab pakkuda kõigile taskukohaseid energiateenuseid ja vähendada energiaostuvõimetust⁽²⁾. Energiatõhusus on ka keskesel kohal kavas „REPowerEU“, mille ELi juhid on teinud komisjonile ülesandeks esitada maiks.

ELi ökodisaini ja energiamärgistuse poliitika on selle tegevuskava oluline osa. Tegemist on ühtse turu eeskirjadega, mis aitavad nii ettevõtjatel, kodanikel kui ka valitsustel lihtsamini ja vähem kulukalt panustada puhtale energiale üleminekusse ning ELi energiatõhususe ja laiemate Euroopa rohelise kokkuleppe eesmärkide, sealhulgas ringmajanduse tegevuskava elluviimisse. Nende eeskirjadega luuakse ärivõimalusi ja suurendatakse vastupidavust seeläbi, et energiamõjuga toodetele kehtestatakse ühtlustatud eeskirjad, mis puudutavad selliseid aspekte nagu energiatarbimine, veetarbimine, heitetasemed ja materjalitõhusus. Sellega stimuleeritakse nii nõudlust kestlike toodete järele kui ka nende pakkumist ning vähendatakse samal ajal märkimisväärselt energiatarbijate kulutusi: hinnangute kohaselt oli 2021. aastal kokkuhoid üle 120 miljardi euro ja võib 2022. aastal kahekordistuda⁽³⁾.

kehtivate ELi ökodisaini eeskirjade võimaluste piires ja koostöös energiatõhususele keskendumisega pannakse käesolevas tööplaanis veelgi rohkem rõhku ökodisaini ringlusaspektidele, järgides eelmise tööplaani⁹ eeskujuga ja tegutsedes kooskõlas 2020. aasta ringmajanduse tegevuskavaga⁽⁴⁾. Seega saab ja on ka kavas uurida materjalitõhususe aspekte käsitlevaid uusi tootepõhiseid nõudeid juba enne, kui jõustub kestlike toodete ökodisaini määrus, millega asendatakse praegune ökodisaini direktiiv Selle tulemuseks peaks olema veelgi suurem ringlus ning energiamõjuga toodete keskkonna- ja kliimajalajälje üldine vähenemine ning ELi vastupidavuse suurendamine.

⁽¹⁾ Komisjoni 28. septembri 2021. aasta soovitus (EL) 2021/1749 energiatõhususe esikohale seadmine – põhimõtete rakendamine — Suunised ja näited põhimõtte rakendamise kohta otsuste tegemise protsessis energiasektoris ja mujal (ELT L 350, 4.10.2021, lk 9).

⁽²⁾ Vt ka COM(2021) 801 – Ettepanek: NÕUKOGU SOOVITUS õiglase kliimanetraalsusele ülemineku tagamise kohta.

⁽³⁾ Vt talituste töödokument.

⁽⁴⁾ https://ec.europa.eu/environment/strategy/circular-economy-action-plan_et

Nii ökodisaini direktiivis ⁽⁵⁾ kui ka energiamärgistuse raammääruses ⁽⁶⁾ on sätestatud kriteeriumid mille alusel saab võtta meetmeid konkreetsete tooterühmade suhtes. Samuti tuleb nende kohaselt kehtestada prioriteetid korrapäraselt ajakohastatavate jooksvate tööplaanidega, milles antakse ülevaade tehtud edusammudest ja esitatakse soovituslikud prioriteetid kaalutavate uute energiamõjuga toodete rühmade jaoks.

See plaan tugineb tööle, mida on tehtud pärast esimese ökodisaini direktiivi ja varasemate tööplaanide (mis hõlmavad ajavahemikke 2009–2011, ⁽⁷⁾ 2012–2014 ⁽⁸⁾ ja 2016–2019 ⁽⁹⁾) vastuvõtmist, kuid hõlmab ka tööd, mida nõutakse energiamärgistuse raammäärusega, milles on sätestatud tähtsajad olemasolevate märgiste klassifikatsiooni muutmiseks, ning selles antakse ülevaade Euroopa energiamärgisega toodete andmebaasi (EPREL) raames tehtud edusammudest. Lisaks käsitletakse selles plaanis ka rehvide märgistamist, kuigi sellel on eraldi õiguslik alus ⁽¹⁰⁾.

Käesoleva tööplaaniga samal ajal vastu võetud kestlike toodete ökodisaini määrusega asendatakse ökodisaini direktiivi määrusega, mida kohaldatakse laiema tootevaliku suhtes ning mis võimaldab reguleeritud toodete kestlikkuskõnõudeid veelgi laiendada. Kuni uue määruse jõustumiseni jätkatakse nõuete rakendamist praeguse direktiivi raames. Käesolevas dokumendis keskendutakse energiamõjuga toodetele ning esitatakse nendega seotud prioriteetid ja kavandamine. Selles esitatakse tootepõhine ja horisontaalne töö, mis on seotud selle asjaomase suure hulga vahetult kohaldatavate ELi õigusaktide rakendamise, konsolideerimise ja edasiarendamisega. Tulevikus, kui kestlike toodete ökodisaini määrus on vastu võetud, integreeritakse energiamõjuga toodetega seotud töö laiema kestlike toodete tööplaanidesse ja see jääb tähelepanu keskmesse.

Praegu on reguleeritavaid energiamõjuga toodete rühmi ligikaudu 30 ja neid reguleeritakse ligikaudu 50 meetmega. Neid meetmeid kohaldatakse igal aastal turule lastavate miljardite toodete ⁽¹¹⁾ suhtes ning neil on iga päev otsene mõju tarnijatele, jaemüüjatele, ettevõtjatele ja tarbijatele. Ligikaudu pool lõppenergia kogutarbimisest ELis on seotud toodetega, mille suhtes neid õigusakte kohaldatakse.

Tööplaan koostamine on näidanud, et kohaldamisala laiendamine uutele energiamõjuga toodetele võimaldaks saavutada märkimisväärset ja kulutõhusat kokkuhoidu. Samal ajal on viimase tööplaan rakendamisest saadud oluline õppetund see, et kõnealusest poliitikavaldkonnast maksimaalse kasu saamiseks on vaja paremini ühitada eesmärgid ja vahendid nii poliitika rakendamisel ELi tasandil kui ka liikmesriikide turujärelevalve alases tegevuses.

2. Poliitikameetmete hinnanguline mõju

Uusimas aruandes ökodisaini mõju arvestamise kohta ⁽¹²⁾ hinnatakse, et tänu ELi ökodisaini ja energiamärgistuse eeskirjade kumulatiivsele mõjule vähenes 2020. aastal ELi primaarenergia nõudlus 7 % ehk 1 037 TWh aastas (kasvuhoonegaaside heite vähenemine ligikaudu 170 miljonit CO₂ ekvivalenttonni), sealhulgas umbes 16 miljardit kuupmeetrit gaasi. Praegu kehtivatest meetmetest tulenev energiasääst suureneb lähiaastatel märkimisväärselt, eelkõige tänu vanade seadmete asendamisele uutega, ületades ajavahemikul 2021–2030 keskmiselt 1 500 TWh aastas. 2020. aastal tuli üle 60 % energiasäästust eluasemesektorist, 24 % teenindussektorist ja 10 % tööstussektorist. Tänu ELi eeskirjadele said 2020. aastal energiatarbivad kasu 60 miljardit eurot aastas (ligikaudu 0,4 % ELi SKPst) – 210 eurot aastas leibkonna kohta. Samamoodi saadi 2020. aastal võrreldes stsenaariumiga, kus poliitikameetmeid ei võeta, täiendavaid äritulusid ligikaudu 21 miljardit eurot aastas ja need kasvavad 2030. aastaks hinnanguliselt 29 miljardi euroni aastas. See vastab 2020. aastal üle 320 000 otsesele uuele töökohale (430 000 töökohale 2030. aastaks). Need hinnangud põhinevad energiaindikaatorite tasemetel enne 2021. aasta hinnatõusu (üksikasjalikum teave on esitatud komisjoni talituste töödokumendis).

⁽⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/125/EÜ, 21. oktoober 2009, mis käsitleb raamistiku kehtestamist energiamõjuga toodete ökodisaini nõuete sätestamiseks (ELT L 285, 31.10.2009, lk 10).

⁽⁶⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2017/1369, 4. juuli 2017, millega kehtestatakse energiamärgistuse raamistik ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2010/30/EL (ELT L 198, 28.7.2017, lk 1).

⁽⁷⁾ COM(2008) 660 lõplik.

⁽⁸⁾ SWD(2012) 434 final.

⁽⁹⁾ COM(2016) 773 final.

⁽¹⁰⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2020/740, 25. mai 2020, mis käsitleb rehvide kütusesäästlikkuse ja muude näitajate märgistamist ning millega muudetakse määrust (EL) 2017/1369 ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1222/2009 (ELT L 177, 5.6.2020, lk 1).

⁽¹¹⁾ 2020. aastal müüdi EL 27s hinnanguliselt ligikaudu 3 miljardit meetmetega hõlmatud toodet, sh 1,5 miljardit valgusallikat, 880 miljonit elektroonikatoodet, 350 miljonit rehvi ja 240 miljonit muud toodet.

⁽¹²⁾ Ecodesign Impact Accounting („EIA“) report 2020 (2020. aasta aruanne ökodisaini mõju arvestamise kohta): <https://data.europa.eu/doi/10.2833/72143>

Ökodisaini mõju arvestamisel kasutatakse Eurostati andmeid, sealhulgas energiabilansse (nrg_bal_c) ja eristatud energia lõpptarbimise koguseid kodumajapidamistes (nrg_d_hhq).

Üldisemalt näitas Rahvusvahelise Energiaagentuuri ⁽¹³⁾ hiljutine uuring, et poliitikameetmeid pikaajaliselt rakendanud riikides kasutatavad seadmed üldiselt 30 % vähem energiat kui nad muudu kasutaksid võrreldes olukorraga, kus poliitikameetmeid ei rakendata. Kõige kauem rakendatud programmid, näiteks USAs ja ELis, vähendavad hinnanguliselt elektri kogukasutust ligikaudu 15 % aastas (mis ELi programmi puhul vastab ligikaudu ELi praegusele tuuleenergiatoodangule või on kaks kuni kolm korda suurem kui päikesepaneelidega toodetud energia kogus).

Eurobaromeetri uuring on näidanud, et valdav enamik ELi tarbijaid (93 %) teab energiamärgist ja 79 % tarbijatest lähtuvad sellest seadmete ostmisel ⁽¹⁴⁾. Hiljutised teadusuuringud ⁽¹⁵⁾ kinnitavad, et skaala kujul esitatud märgistel, nagu ELi energiamärgis, on tarbijate käitumisele suurem mõju kui muul kujul esitatud märgistel.

3. Ülevaade olukorrast ja eelmistest tööplaanidest saadud õppetunnid

Ülevaade kehtivatest meetmetest on kättesaadav internetis ⁽¹⁶⁾. Alates 1. märtsist 2022 kehtivad ökodisaini määrused 29 tooterühma suhtes, samas kui energiamärgistuse määruseid kohaldatakse 15 tooterühma suhtes. Mängukonsoolide ja kuvaseadmete osas on tunnustatud tööstusharu vabatahtlikke kokkuleppeid. Pooled lõpetasid 2020. aastal varasema kokkuleppe komplekssete digiboksides kohta tulenevalt asjaomaste toodete turuosa vähenemisest (selliste toodete suhtes kohaldatakse jätkuvalt horisontaalseid eeskirju elektritarbimise kohta ooteseisundis ja väljalülitatud seisundis ⁽¹⁷⁾).

Käesolevale tööplaanile on lisatud üksikasjalik ülevaade edusammudest, mida on tehtud viimases, 2016. aasta tööplaanis kindlaks määratud prioriteetide ja töö osas ⁽¹⁸⁾. Palju on saavutatud, sealhulgas on ajakohastatud peamiste tarbekaupade, nt külmikute, pesumasinate, telerite ja valgusallikate energiamärgiseid ning vastu on võetud ökodisaini nõuded mitme toote kohta alates serveritest kuni elektrimootoriteni. Umbes 40 % tööst on siiski veel pooleli ja seda jätkatakse praegusel kavandamisperioodi. Paljud lõpetatud töösuundadest ei ole viinud uute eeskirjade vastuvõtmiseni, vaid need on lõpetatud, sest komisjon on otsustanud töö katkestada või vähemalt praegu mitte jätkata õigusaktide koostamist, kas seetõttu, et üksikasjalikud uuringud näitasid, et nende potentsiaal oli arvatud väiksem või oli seda raskem ära kasutada, või seetõttu, et töötajate vähesuse tingimustes olid asjakohasemad muud prioriteetidid, või nende mõlema põhjuse tõttu. Aknad, kätekuivatid, kompressorite komplektid ja elektrilised keedukannud on kõik näited sellistest katkestatud töösuundadest, mille potentsiaal on piiratud või mille rakendamine on keeruline ja mida ei ole olemasolevate haldusressurssidega võimalik järgida.

Vajadus kehtivad eeskirjad korrapäraselt läbi vaadata ja neid kohandada, et tagada nende asjakohasus, tõhusus ja eesmärgipärasus turu ja tehnoloogia arengu valguses, on parema õigusloome aluspõhimõte. Seda asjaolu arvesse võttes sisaldavad kõik ökodisaini ja energiamärgistuse määrused ning raamõigusaktid konkreetseid läbivaatamisklausleid, mis kohustavad komisjoni tegema õigusaktides ettenähtud tähtjaks nende läbivaatamise või võtma vastu muudetud määrused. Tarbetute viivituste vältimiseks võtab komisjon edaspidi konkreetsete tooterühmade jaoks vastu individuaalsed meetmed, kui need on valmis, välja arvatud juhul, kui erandlikud asjaolud nõuavad teisiti ⁽¹⁹⁾.

Peamine saadud õppetund on see, et aja jooksul muutuvad selliste kriitiliste nn hooldustööde jaoks vajalikud jõupingutused märkimisväärseks, kuna õigusaktide reguleerimisala suureneb (toodete ja nõuete liikide osas), ning et seda tööd tuleb prioriteetide seadmisel paremini arvesse võtta. Vastasel juhul toob see kaasa viivitusi, millel on olulised tagajärjed saamata jäänud kasu näol. See oli Euroopa Kontrollikoja 2019. aastal tehtud auditi peamine järeldus ⁽²⁰⁾. Kolme valitud toote puhul leiti auditi käigus, et ettevalmistusprotsess kestis eeldatava 3,5 aasta asemel vastavalt 8, 7 ja 6 aastat. Seega on nn hooldustööd tööplaanis väga tähtsal kohal. Samal ajal püüab komisjon protsessi täiustada, integreerides läbivaatamisuuringud paralleelsetesse hindamistesse / mõjuhindamistesse ning viies nõuandefoorumi arutelud parema õigusloome protsessiga paremini kooskõlla.

⁽¹³⁾ „Achievements of Energy Efficiency Appliance and Equipment Standards and Labelling Programs: 2021 update“: <https://www.iea-4e.org/projects/eesl-achievements-reports/>

⁽¹⁴⁾ Eurobaromeetri uuring nr 492, mai 2019: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2238>

⁽¹⁵⁾ <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC127006>

⁽¹⁶⁾ https://ec.europa.eu/info/energy-climate-change-environment/standards-tools-and-labels/products-labelling-rules-and-requirements/energy-label-and-ecodesign_et

⁽¹⁷⁾ Komisjoni määrus (EÜ) nr 1275/2008, 17. detsember 2008, millega rakendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2005/32/EÜ seoses ökodisaini nõuetega elektriliste ja elektrooniliste kodumasinate ja kontoriseadmete elektrienergia tarbimisele ooteseisundis ja väljalülitatud seisundis (ELT L 339, 18.12.2008, lk 45).

⁽¹⁸⁾ (SWD(2022) 101)

⁽¹⁹⁾ Vt ka määruse (EL) 2017/1369 artikli 16 lõige 4.

⁽²⁰⁾ Eriaruanne nr 01/2020 „ELi tegevus ökodisaini ja energiamärgistuse valdkonnas: oluline panus energiatõhususe suurendamisse, mida vähendavad märkimisväärsed viivitused ja nõuete mittetäitmine“ (ELT C 18, 20.1.2020, lk 2).

Veel üks viimase perioodi oluline õppetund on ökodisaini ja energiamärgistusega seotud tehnilise standardimise oluline roll. Üldkohtu 2018. aasta otsus, ⁽²¹⁾ millega tühistati tolmumejate energiamärgise määru, näitas, et määruseid võidakse kohtus vaidlustada, kui tekib kahtlus, kas katsetingimused vastavad tegelikele kasutustingimustele. Samal ajal kinnitas hilisem seonduv otsus ⁽²²⁾ selgelt, et ka katsed peavad olema täpsed ja korratavad. Arvestades tehnoloogia ja kasutajate käitumise mitmekesisust, on selliste ühtlustatud standardite õigeaegne väljatöötamine koos meetoditega, mis kujutavad endast head kompromissi nende kriteeriumide vahel, sageli oma olemuselt keeruline ja ressursimahukas väljakutse. Uues ELi standardimisstrateegias ⁽²³⁾ pakuti välja hulk meetmeid, et muuta Euroopa standardimissüsteem toimivamaks ja paindlikumaks, seada standardid uuesti vastupidava, keskkonnahoidliku ja digitaalse ELi ühtse turu keskmesse ning tugevdada Euroopa standardimissüsteemi ülemaailmset rolli.

4. Tootepõhised prioriteedid eelolevatel aastatel

4.1. Olemasolevate meetmete läbivaatamine

Komisjon esitab või võtab vastu 38 läbivaatamise tulemused enne 2024. aasta lõppu ja veel kaheksa läbivaatamise tulemust 2025. aastal, mis tuleb seega eelnevalt algatada (vt loetelu komisjoni talituste töödokumendis). Kõnealused läbivaatamised pakuvad koos märkimisväärseid säästuvõimalusi energia ja materjalitõhususe seisukohast – ligikaudne esialgne hinnang näitab, et kasutusetapi võimalik täiendav sääst on vähemalt 170 TWh (ligikaudu 600 PJ või umbes 15 miljoni eluruumi küttenõudlus), millele lisandub materjalitõhususe/ringmajandusega seotud kasu –, kuid need kujutavad endast ka suurt jõupingutust ja moodustavad valdava osa praeguse tööplaani alusel tehtavast tööst.

Komisjon kavatses seada prioriteediks õigusaktide läbivaatamise kolmes põhirühmas, tuginedes järgmistele põhjendustele.

- Kütte- ja jahutusseadmed: renoveerimislaine kontekstis kutsus nõukogu komisjoni üles „kiirendama käimasolevat tööd kütte- ja jahutusseadmete valdkonnas, muutes energiamärgiste liigitust nii kiiresti kui võimalik“ ⁽²⁴⁾. See töö on tõepoolest oluline panus hoonete CO₂ heite vähendamisse ja nullsaaste tegevuskava ⁽²⁵⁾ elluviimisse osana rohelise kokkuleppe üldistest eesmärkidest, ning nende toodete energiatarbimine on kõigest reguleeritud toodetest suurim.
- Muud tooterühmad, mille energiamärgiste klassifikatsiooni kavatsetakse muuta ⁽²⁶⁾: tarbijad peavad saama jätkuvalt usaldada ELi energiamärgist kui sobivat ja ajakohast vahendit valikute suunamiseks. Seetõttu on oluline allesjäänud vanade energiamärgiste klassifikatsiooni aegsasti muuta ja ajakohastada, mis on vajalik ka EPRELi pakutavate uute funktsioonide täielikuks ärakasutamiseks.
- Teatavate muude selliste läbivaatamiste lõpuleviimine, millega võib kaasneda märkimisväärne täiendav energia- või materjalisääst, mis oleks tulnud teha juba ammu või mille puhul konkreetsed asjaolud selgelt nõuavad kiiret läbivaatamist (nt veepumbad, ventilaatorid, välised toiteallikad).

4.2. Varasemate tööplaanide alusel algatatud uued meetmed, mis tuleb lõpule viia

Varasemates tööplaanides on kindlaks määratud tooted, mille ökodisaini ja energiamärgistuse meetmed tundusid teostatavasuuringute ja esialgsete hinnangute põhjal kõige paljutõotavamad. Mõned neist töösuundadest on veel pooleli ja kantakse oodatava lisakasu tõttu üle praegusesse tööplaani.

Mobiiltelefonide ja tahvelarvutite ökodisaini nõuete ning energiamärgistuse kava teostatavuse hindamisel on tehtud märkimisväärseid edusamme. Nõuded mõjutaksid nii energia- kui ka materjalitõhusust (vastupidavus, parandatavus, uuendatavus ja ringlussevõtt). Määrused võetakse eeldatavasti vastu enne 2022. aasta lõppu.

Samuti on hästi edenenud töö, mille eesmärk on hinnata fotoelektriliste moodulite, inverterite ja süsteemide ökodisaini nõuete ja energiamärgistuse, sealhulgas võimalike CO₂ jalajäljega seotud nõuete teostatavust.

⁽²¹⁾ Üldkohtu 8. novembri 2018. aasta otsus kohtuasjas T-544/13 RENV.

⁽²²⁾ Üldkohtu 8. detsembri 2021. aasta otsus kohtuasjas T-127/19.

⁽²³⁾ COM(2022) 31 final, 2. veebruar 2022.

⁽²⁴⁾ https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/eu_renovation_wave_strategy.pdf

⁽²⁵⁾ COM(2021) 400 final, 12. mai 2021.

⁽²⁶⁾ Trummelkuivatid, ventilatsiooniseadmed, kodumajapidamises kasutatavad toiduvalmistamise seadmed.

Kuvaseadmete puhul on komisjon hinnanud sektori esindajate esitatud vabatahtliku kokkuleppe läbivaatamist ja jõudnud järeldusele, et sellega nõustumine ei aitaks saavutada ringmajanduse tegevuskavas seatud eesmäärke ning seda ei saa pidada vastavaks eneseregulatsiooni vahendeid⁽²⁷⁾ käsitlevatele suunistele, eelkõige seoses tarbekaupade võimaliku taaskasutamisega. Nagu on märgitud ringmajanduse tegevuskavas, alustab komisjon selle tooterühma reguleerivate meetmete ettevalmistamist.

Komisjon jätkab 2016.–2019. aasta tööplaanis välja kuulutatud horisontaalset tööd IKT-toodetega spetsiaalse IKT-uuringu kaudu⁽²⁸⁾. Uuringu esimeses osas esitati tõendeid ettevalmistavaks uuringuks, mis käsitles mitme IKT tooterühma tulemuslikkust ja säästupotentsiaali ja viidi lõpule enne praegust tööplaani⁽²⁹⁾. Teises osas käsitletakse IKT-toodete üldist energiatarbimist (sealhulgas nende ühendatusest ja andmeedastusest tulenevat), materjalitõhusust ja käitumuslikke aspekte, et teha kindlaks kõige tõhusamad viisid nende reguleerimiseks, kui see on asjakohane. Hindamisel tuleks arvesse võtta tehnoloogia arengu tempot igas tootekategoorias.

Samal ajal jätkab komisjon energiaarukate seadmete valdkonnas, et arendada nõudluspoole paindlikkuse potentsiaali elamu- ja teenindussektoris. Kuna eelmistes uuringutes kindlaks tehtud peamine probleem oli koostalitlusvõime, kavatseb komisjon vabatahtlikkusele põhineva lähenemisviisi abil edendada turul sidusat arengut ja avatud standardite järgimist tööstuses⁽³⁰⁾. See töö on seotud mitme muu tegevussuunaga, sealhulgas mõnega, mida käsitletakse üksikasjalikumalt tulevases energiavaldkonna digipöörde tegevuskavas⁽³¹⁾.

4.3. Rehvide märgistamisega seotud eriülesanded

Rehvide märgistamise määruse kohaselt peab komisjon täitma mitut konkreetset ülesannet, sealhulgas:

- võtma 2022. aasta juuniks vastu delegeeritud õigusakti, millega kehtestatakse uued nõuded protekteeritud rehvide kohta esitatavale teabele, tingimusel et on olemas sobiv katsemeetod. Meetodit ei ole aga veel välja töötatud, kuid töö on käimas. Protekteerimine kujutab endast olulist võimalust säästa naftat ja muid materjale;
- võtma vastu delegeeritud õigusakti kulumist/läbisõitu käsitleva märgistamise kohta, tingimusel et on olemas sobiv katsemeetod, aidates nii kaasa ringmajanduse tegevuskava alusel toimuvale laiemale mikroplastiga seotud tegevusele. Meetodit ei ole aga veel välja töötatud, kuid töö on käimas;
- koordineerima tööd, mis on seotud rehvide märgistamise määruse kohaste katsete laboritevahelise ühtlustamisega, millel on oluline mõju ka kergsõidukite ja raskeveokite CO₂ heidet käsitlevatele ELi õigusaktidele. Värskeim aruanne avaldati 2021. aasta detsembris⁽³²⁾.
- Kuigi määruse läbivaatamine on ette nähtud 2025. aastaks, on tööstusharu teatanud vajadusest seda ettepoole tuua, kuna nüüd on selgelt vajalik klassifikatsiooni muutmine, mille kohta komisjon tegi algselt ettepaneku, kuid mida parlament ja nõukogu viimase läbivaatamise käigus ei toetanud.

4.4. Soovituslik loetelu uutest energiamõjuga toodete rühmadest, mida on kavas uurida

Käesolev tööplan koostati pärast üksikasjalikku ettevalmistavat uuringut, milles vaadeldi paljusid võimalikke töövaldkondi, ning ulatuslikke konsultatsioone kodanike ja sidusrühmadega. Üksikasjalikum teave on esitatud lisatud komisjoni talituste töödokumendis.

Ettevalmistavas uuringus tehti kindlaks loetelu 31 kõige paljutöötavamast edasise töö kandidaadist (sealhulgas tooted, mida on juba uuritud, kuid mida ei ole seni reguleeritud). Koos annavad need esialgsete hinnangute kohaselt 2030. aastaks kasutusetapis uue võimaliku säästu suurusjärgus 1 000 PJ ehk 278 TWh, st ligikaudu 2 % ELi primaarenergia tarbimisest 2020. aastal⁽³³⁾. Materjalides sisalduva, enne kasutusetappi tarbitud energiaga seotud hinnanguline potentsiaal on samas suurusjärgus (ja sõltub suurel määral eeldustest, mis puudutavad vastupidavust käsitlevate

⁽²⁷⁾ Komisjoni soovitus (EL) 2016/2125, 30. november 2016, milles käsitletakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/125/EÜ kohaselt koostatud suuniseid tööstusharu eneseregulatsioonimeetmete kohta (ELT L 329, 3.12.2016, lk 109)

⁽²⁸⁾ <https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau//product-groups/522/home>

⁽²⁹⁾ Näiteks ettevõtete võrguseadmed, väikesed võrguseadmed kodus ja kontoris kasutamiseks, omavahel ühendatud kodused audio- ja videoseadmed.

⁽³⁰⁾ <https://ses.jrc.ec.europa.eu/development-of-policy-proposals-for-energy-smart-appliances>

⁽³¹⁾ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13141-Digitalising-the-energy-sector-EU-action-plan_et

⁽³²⁾ https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/energy_climate_change_environment/standards_tools_and_labels/documents/egla_report_2021_final.pdf

⁽³³⁾ Pange tähele, et seda kokkuvõtet ei tohi kumuleerida 2016.–2019. aasta tööplaanis sama aasta kohta esitatud näitajatega.

horisontaalsete meetmete ulatust ja rangust, kuid on seotud ka muu kasuga). Oluline on see, et mõju aja jooksul suureneb, kuna tootevarud asendatakse järk-järgult uutele nõuetele vastavatega. Algse 31 toote põhjal koostati piiratum loetelu (esitatud alljärgnevas tabelis) toodetest, mille kohta komisjon kavatses alustada ettevalmistavaid uuringuid. Eelistati neid tooteid, millel on suurim energia- ja/või materjalitõhususe potentsiaal ja mis samal ajal vastasid hästi muudele kriteeriumidele ning mille puhul sidusrühmade tagasiside ei tekitanud märkimisväärseid kahtlusi eduväljavaadete suhtes, nagu on kirjeldatud allpool.

Tooterühm	Energiasäästu potentsiaal 2030. aastaks (seoses kasutusetapi või materjalitõhususega)	Asjaolud ⁽¹⁾
Madalatemperatuurilised kiirgurid (radiaatorid, konvektorid jne)	170 (PJ) (kasutusetapp)	Suurim energiasäästupotentsiaal, mis on oluline renoveerimislaine / hoonete CO ₂ heite vähendamise seisukohast
Tööstuslikud pesumasinad	33 (PJ) (kasutusetapp)	Varem uuritud ⁽²⁾ ja peetakse nüüd tehnilise standardimise arengut silmas pidades tehnoloogiliselt paremini välja kujunenuks peetavad
Kutsealaseks kasutamiseks mõeldud nõudepesumasinad	20 (PJ) (kasutusetapp)	Varem uuritud ⁽³⁾ ja peetakse nüüd tehnilise standardimise arengut silmas pidades tehnoloogiliselt paremini välja kujunenuks peetavad
Universaalsed välisloetelid	12–27 PJ (kasutusetapi eelses etapis tarbitav energia)	Seotud ühtse laadiga algatusega; sellega tegeletakse kehtiva välisloetelid käsitleva määruse ⁽⁴⁾ läbivaatamise käigus
Elektrisõidukite laadijad	11 (PJ) (kasutusetapp)	Pärast 2030. aastat võimalik sääst suureneb, 2050. aastaks peaaegu 76 PJ-ni aastas. Seega on mõistlik kaaluda nõuete kehtestamist enne, kui paigaldatakse suur hulk potentsiaalselt ebatõhusaid laadijaid.

⁽¹⁾ Üksikasjalikum teave on esitatud komisjoni talituste töödokumendis.

⁽²⁾ Esimest korda mainitud 2012. aasta tööplaanis.

⁽³⁾ Samas.

⁽⁴⁾ Vaatamata sellele, et välisloetelid on juba reguleeritud, on universaalsed välisloetelid märgitud uue tooterühmana vajalike kriteeriumide/omaduste määramiseks vajaliku analüüsi olulisuse ja spetsiifilisuse tõttu. Vt teavet käimasoleva läbivaatamise kohta aadressil: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13351-External-power-supplies-ecodesign-&-information-requirements-review-_et

5. Horisontaalsed küsimused

5.1. Panus ringmajandusse

Kuigi energiatõhusus on loomulikult olnud energiamõjuga toodete ökodisaini käsitleva töö keskmes, on aja jooksul üha enam võetud arvesse ja integreeritud teisi aspekte, eriti pärast esimest ringmajanduse tegevuskava ⁽³⁴⁾. Lisaks teatavatele kehtivatele vastupidavusnõuetele hõlmavad mitmed 2019. aastal ⁽³⁵⁾ vastu võetud meetmed uusi ringmajanduse elemente ja nendega seotud nõudeid parandatavuse, ringlussevõetavuse, olulusringi lõpus demonteerimise lihtsuse ja korduskasutamise kohta (vt näited lisatud komisjoni talituste töödokumendis).

Samal ajal on Euroopa Standardikomitee ja Euroopa Elektrotehnika Standardikomitee (CEN-CENELEC) komisjoni standardimistaotluse M/543 ⁽³⁶⁾ alusel koostanud energiamõjuga toodete materjalitõhususe aspekte käsitlevad horisontaalsed standardid. Need hõlmavad horisontaalseid standardeid ⁽³⁷⁾ vastupidavuse, ringlussevõetavuse, parandatavuse, korduskasutamise ja uuendatavuse ning ringlussevõetud materjali sisalduse jne kohta. Need võivad olla aluseks energiamõjuga toodete tootepõhiste materjalitõhususe standardite väljatöötamisele.

⁽³⁴⁾ COM(2015) 614

⁽³⁵⁾ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/IP_19_5895

⁽³⁶⁾ <https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/mandates/index.cfm?fuseaction=search.detail&id=564>

⁽³⁷⁾ https://standards.cenelec.eu/dyn/www/f?p=205:32:0:::FSP_ORG_ID,FSP_LANG_ID:2240017.25&cs=10B7B067C7107748A52C1C034BB4CFD3

Komisjoni Teadusuuringute Ühiskeskus on parandatavust, korduskasutatavust ja uuendatavust käsitleva standardi (EN 45554) alusel välja töötanud parandatavushinnete süsteemi. Komisjon uurib võimalust võtta see asjaomaste toodete puhul kasutusele, võib-olla teabena konkreetsete toodete, näiteks nutitelefonide ja tahvelarvutite energiamärgisel. See töö on murranguline ja aitab tõenäoliselt kogu maailmas tööstustavasid parandada.

Lisaks vaadatakse praegu läbi energiamõjuga toodete ökodisaini meetodikat (MEErP – vt lisas), et võtta kasutusele süstemaatilisem viis ringmajanduse aspektide hõlmamiseks konkreetsetele tooterühmadele keskenduvates ettevalmistavates või läbivaatamisuuringutes.

Eelseisvas töös jätkub suundumus pöörata suuremat tähelepanu ringmajandusele, integreerides asjakohased nõuded, mis põhinevad seni saadud kogemustel, eelkõige 2019. aasta meetmete rakendamisel. Selliseid nõudeid toetaks meetodika ja standardimisvõimaluste parandamine ning need peaksid aitama minna üle kestlike toodete ökodisaini uuele õigusraamistikule.

Tulevikku vaadates hindab komisjon ka võimalust ja asjakohasust kehtestada rohkem tootepõhiseid nõudeid seoses järgmiste aspektidega:

Nõude liik	Energiasäästu potentsiaal 2030. aastaks (seoses kasutusetapi või materjalitõhususega)
Ringlussevõetud materjali sisaldus	160 PJ (materjali sisaldus)
Vastupidavus, püsivara ja tarkvara	Vähemalt 175–1 052 PJ (materjali sisaldus)
Napid, keskkonna seisukohast olulised ja kriitilise tähtsusega toorained	Suur ressursipotentsiaal

Nõuded on teoreetiliselt kohaldatavad kõigi energiamõjuga toodete suhtes; vaja on spetsiaalseid ettevalmistavaid uuringuid, et aidata kindlaks teha tootekategooriad, mis on võimalike regulatiivsete lähenemisviiside seisukohast kõige asjakohasemad.

5.2. Standardimistöö

Ökodisaini nõuete täitmise tagamiseks või toodete märgistamiseks nende vastavate omaduste alusel on vaja selgelt määratleda, kuidas toote tulemuslikkust määratletakse ja kuidas seda saab katsetada. Selleks võivad harmoneeritud tehnilised standardid, milles määratakse kindlaks sobivad katsemeetodid, aidata tootjatel, kui nad kohaldavad neis sätestatud meetodeid, kasutada õiguslikele nõuetele vastavuse tõendamisel ära nn vastavuse eeldust. Tehniline standardimine on rakendamise oluline, kuid sageli tähelepanuta jäetud osa, ning hiljutised kogemused näitavad, kui oluline on alustada seda tööd võimalikult varakult koos uute või läbivaadatud määruste ettevalmistamisega. Standardimistaotlusi saab lõplikult vormistada ja vastu võtta alles siis, kui vastavad määrused ökodisaini või märgistuse kohta on vastu võetud. Ideaaljuhul algab taotluste väljatöötamine enne seda, et need oleks võimalik pärast määruste vastuvõtmist aegsasti valmis saada, pidades silmas, et standardi enda väljatöötamiseks kulub tavaliselt umbes 27 kuud. Kogu protsess võtab üldiselt märkimisväärselt kauem aega, hõlmates ka standardimistaotluse eelnevat vastuvõtmist ning hilisemat standardite hindamist ja heakskiitmist, et viidata neile *Euroopa Liidu Teatajas*. Kui kõiki asjakohaseid aspekte hõlmavad ühtlustatud Euroopa standardid ei ole vastuvõtmise ajal kättesaadavad, võivad rakendusmeetmed sisaldada üleminekumeetodeid.

Uued standardimistaotlused tuleb koostada enamiku, kui mitte kõigi väljatöötamisel olevate uute või läbivaadatud määruste kohta. Hiljuti on esitatud või väljatöötamisel taotlused valgustuse, kuvarite, kaubanduslike ja kodumajapidamises kasutatavate jahutus-külmutusseadmete kohta. Mitme muu tooterühma jaoks on välja töötatud standardite kavandid, mis põhinevad varasematel volitustel.

5.3. Euroopa energiamärgisega toodete andmebaas (EPREL)

Euroopa energiamärgisega toodete andmebaas (EPREL) on komisjoni loodud ja hallatav andmebaas. Alates 1. jaanuarist 2019 on tarnijatel (tootjatel, importijatel või volitatud esindajatel) õiguslik kohustus registreerida EPRELis kõik energiamärgistuse eeskirjadega hõlmatud tooted enne nende Euroopa turule laskmist.

Õigusaktide kohaselt on EPRELil järgmised eesmärgid:

- anda avalikkusele teavet turule lastud toodete ja nende energiamärgiste kohta ning teha kättesaadavaks toodete teabelehed;
- toetada turujärelevalveasutusi energiamärgist (ja rehvide märgistamist) käsitlevatest õigusaktidest tulenevate ülesannete täitmisel, sealhulgas nende õigusaktide nõuete täitmise tagamisel;
- anda komisjonile ajakohastatud teavet toodete energiatõhususe kohta, et vaadata läbi nende energiamärgised.

Pärast EPRELi avaliku liidese ⁽³⁸⁾ hiljutist 2022. aasta märtsi nn beetaversiooni kasutuselevõttu toetab EPRELis sisalduv teave üha enam ka muude rohelise kokkuleppe poliitikavaldkondade rakendamist. EPRELi andmed ongi nüüdsest loomulikuks lähtepunktiks mis tahes hindamisel, mille eesmärk on teha toote puhul kindlaks „kaks kõrgeimat märkimisväärselt hõivatud energiatõhususe klassi“ või kõrgemad klassid. Seda kriteeriumi kasutatakse nüüd mitme ELi poliitikameetme puhul, sh näiteks avaliku sektori stiimulid, ⁽³⁹⁾ kestlikud erasektori investeeringud, ⁽⁴⁰⁾ keskkonnanahoidlikud riigihanked ⁽⁴¹⁾ ja vähendatud käibemaksumäärad teatavate selliste energiamärgistusega toodete puhul, mis vastavad konkreetsele energiamärgisele ja vajaduse korral väikse tahkete osakeste heite kriteeriumidele ⁽⁴²⁾.

EPRELil on ka funktsioonid, mis hõlbustavad tarnijatel ja jaemüüjatel nõuete täitmist. Tarnijad võivad otsustada kasutada süsteemi integreeritud märgise generaatorit, et saada toote tulemuslikkuse ja omaduste deklareeritud väärtustel põhineva märgise graafilisi kujutisi nõuetekohases formaadis. Jaemüüjad võivad EPRELile viidata, sh rakendusliideste abil, kui nad esitavad märgiseid või tootekirjeldusi internetis. See aitab vähendada ajakohastatud, sidusa ja mitmekeelse teabe esitamiseks tehtavaid jõupingutusi.

Kuigi EPREL töötab, on olulisi funktsioone, millega tuleb 2022. aastal tegeleda, et saavutada eespool nimetatud eesmärgid. Need hõlmavad järgmist:

- spetsiaalne veebiportaal, mis on ühtne juurdepääsupunkt ja pakub sihipäraselt teavet kodanikele, riikide ametiasutustele, tarnijatele, edasimüüjatele ja poliitikakujundajatele (2. ja 3. kvartal);
- turujärelevalveasutustele mõeldud kasutajaliidese ja vahendite täiustamine, et nende tegevust paremini ühtlustada (3. kvartal);
- tehnilise dokumentatsiooni struktuuri muutmine, et täiustada tarnijate registreerimist ja hõlbustada selle analüüsimist vastavusastutuste jaoks (1.–3. kvartal);
- alustada läbivaadatud eeskirjade rakendamist teatavate tooterühmade puhul ja võib-olla lisada uusi (fotoelektrilised seadmed, nutitelefonid/tahvelarvutid) (4. kvartal).

Lisaks on vaja kaaluda tingimusi ja korda, mille alusel anda teatavate kolmandate riikide, eelkõige nende, kes osalevad tolliliidus või energiaühenduses, ettevõtjatele ja võib-olla ka ametiasutustele juurdepääs EPRELile või mõnele selle funktsioonile. Sellise arenguga seotud konkreetset korda ja mõju tuleb aga hoolikalt analüüsida, teha ettevalmistusi ja võtta see kord lõpuks kasutusele, seda ei saa teha väga lühikese aja jooksul.

5.4. Turujärelevalve ja ettevõtjate toetamine

Tõhusal turujärelevalvel on keskne koht selle tagamisel, et eeskirju täidetakse nõuetekohaselt, oodatav kasu realiseeruks, ettevõtjatele loodaks võrdsed võimalused, tarbijatele esitataks usaldusväärset tooteteavet ning et kodanikud, reguleerivad asutused ja ettevõtjad usaldaks loodud raamistikku.

⁽³⁸⁾ <https://eprel.ec.europa.eu>

⁽³⁹⁾ Vt määruse (EL) 2017/1369 artikli 7 lõige 2.

⁽⁴⁰⁾ Kestliku tegevuse ELi taksonoomia ja Euroopa Investeeringufondi kestlikkuse tagatise katsealgatus programmi „InvestEU“ VKEda komponendi raames.

⁽⁴¹⁾ Vt energiatõhususe direktiivi kavandatud läbivaadatud versiooni IV lisa.

⁽⁴²⁾ Vt direktiivi 2006/112/EÜ III lisasse lisatud uus punkt 22 <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14754-2021-INIT/et/pdf>

Turujärelevalve kuulub liikmesriikide pädevusse ning andmeid nõuete täitmise tagamise ja vastavuse kohta napib, sest aruandluskohustus praegu puudub. Olemasolevate tõendite põhjal ja nagu kinnitas ka Euroopa Kontrollikoja 2020. aasta ökodisaini audit, on mittevastavus oluline probleem. ELi rahastatud turujärelevalveprojektide puhul on tavaline, et nõuetele vastavuse probleemidega (nii formaalsete kui ka sisuliste aspektide osas)⁽⁴³⁾ toodete osakaalu saab väljendada suure kahekohalise arvuga, kuid need ei ole ainult tõsised probleemid, nagu ökodisaini miinimumnõuete mittetäitmine, vaid ka suhteliselt väikesed formaalsed mittevastavused (nt vale väärtus tootekirjelduses), mida saab vabatahtliku tegevusega parandada. Hinnangute kohaselt läheb ökodisaini ja energiamärgistusega saavutatavast võimalikust energiasäästust nõuete täitmata jätmise tõttu kokkuvõttes kaduma vähemalt 10 %, mis 2020. aasta puhul tähendas 15,3 miljonit naftaekvivalenttonni primaarenergiat (178 TWh) ja 6,4 miljardit eurot lisakulutusi tarbijatele (2020. aasta energiahinnatasemete põhjal). See vastab 31 miljoni tonni CO₂ ekvivalenttonni suurusele lisaheitele aastas ning tähendab tööstuse jaoks märkimisväärset tulude ja töökohtade kaotust. Need arvud näitavad, et liikmesriikide poolt ökodisaini ja energiamärgistuse valdkonnas riiklikuks turujärelevalveks kulutatud tagasihoidlike vahendite mis tahes suurendamine oleks saadud tulu seisukohast väga kulutõhus.

Järgmisel perioodil suurendab komisjon oma toetust liikmesriikidele, et aidata kaasa turujärelevalve tõhusamale ja ühtlasemale kohaldamisele ökodisaini ja energiamärgistuse valdkonnas. See hõlmab järgmist:

- selliste IT-vahendite nagu turujärelevalve info- ja teavitussüsteem⁽⁴⁴⁾ (ICSMS) ja EPREL pidev täiustamine ning muude vahendite toetamine, nt vahendid, mis aitavad lahendada e-kaubanduse ja uute tarneahelate turujärelevalvega seotud probleeme;
- tehniline ja logistiline tugi halduskoostöörühmadele;
- ühis- või kooskõlastatud tegevuse ja kampaaniate rahastamine;
- liikmesriikidega poliitilisel tasandil koostöö tegemine turujärelevalve parandamiseks, sh nende poolt kättesaadavaks tehtavate vahendite suurendamiseks;
- turujärelevalvet parandavate uute õigusnormide väljapakkumine kavandatud ökodisaini määruse raames (vt kestlike toodete algatus);
- muud asjakohased tegevused, mis on kavandatud ELi toodete nõuetele vastavuse võrgustiku (EUPCN) 2021.–2022. aasta tööprogrammis, sealhulgas tolliasutuste kaasamine.

Samuti toetab komisjon jätkuvalt eri viisidel ka ettevõtjate jõupingutusi nõuete täitmisel, näiteks spetsiaalsete e-postkastide kaudu, kuhu on võimalik saata küsimusi, konkreetsete juhenddokumentide koostamisega, korduma kippuvate küsimustega, teabe avaldamisega komisjoni veebisaidil jne. Lisaks kaalub komisjon ELi rahaliste vahendite eraldamist selleks, et luua tööstusest lähtuv nõuetele vastavuse toetamise vahend, millega edendatakse ennetavaid teavitusmeetmeid ning antakse õigeaegset ja sihispärase abi, et aidata tarnijatel ja jaemüüjatel oma kohustusi kergemini mõista ja täita.

5.5. Rahvusvahelised aspektid ja koostöö

Ökodisaini ja eelkõige energiamärgistust käsitlevatel ELi poliitikameetmetel ning nendega seotud reguleeritud toodete tehnilistel standarditel ja katsemenetlustel on olnud kolmandates riikides ulatuslik positiivne mõju, mis ületab kaugelt ELi piire⁽⁴⁵⁾.

Ühelt poolt kohaldavad paljud ELi olulised kaubanduspartnerid oma mitmesugustes suhetes ELiga süstemaatilisel ELi ökodisaini ja/või märgistamise eeskirju. See kehtib eelkõige Euroopa Majanduspiirkonna, Türgiga loodud tolliliidu ja energiaühenduse raames. Teisest küljest peavad suuremate ekspordiriikide tootjad niikuinii täitma ELi nõudeid, et lasta kaupu ELi turule, mis omakorda võib motiveerida ja hõlbustada selliste siseriiklike nõuete kehtestamist, mis on täielikult või osaliselt kooskõlas ELi nõuetega. Samal ajal on oluline, et EL järgiks jätkuvalt selles valdkonnas kohaldatavaid eeskirju WTO tasandil.

⁽⁴³⁾ Nii oli see näiteks projekti EEPLIANT2 raames aastatel 2018–2019 kontrollitud külmikute puhul. Projekti EEPLIANT3 2021. aasta novembris saadud esialgsed tulemused kinnitavad seda suuresti: 75 % kontrollitud toodetest oli probleeme tehnilise dokumentatsiooni või veebipõhise märgistamise nõuetega, märkides siiski, et näitajad ei pruugi olla täielikult esinduslikud, kuna tootevalimi moodustamisel kasutatakse üldiselt riskipõhist lähenemisviisi.

⁽⁴⁴⁾ https://ec.europa.eu/growth/single-market/goods/building-blocks/information-and-communication-system-market-surveillance_et

⁽⁴⁵⁾ Study on Impacts of the EU's Ecodesign and Energy/Tyre Labelling Legislation on Third Jurisdictions, Waide et al, https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/201404_jeel_third_jurisdictions.pdf

Rahvusvaheline koostöö toodete tõhususe valdkonnas on samuti tegur, mis mõjutab programmide arengu kiirust ja suunda kogu maailmas. Mõned kolmandate riikide jurisdiktsioonid peavad kasulikuks kohaldada sarnaseid või identseid nõudeid, et saada kasu märkimisväärsest tööst, mida on juba tehtud ELi eeskirjade väljatöötamisel. Samal ajal ei ole EL kaugelki kõigi valdkondade või toodete osas esirinnas, nii et ta saab kasu ka mujal võetud meetmetest ja neist õppida. Õigusnormide lähendamine võib leevendada ka nõuetele vastavuse ja vastavushindamise kulusid, mis tekivad ELi ettevõtjatel, kes teenindavad nii olulisi eksporditurge kui ka ELi turgu. Sellise vastastikku kasuliku teabevahetuse edendamiseks toetab komisjon jätkuvalt väljakujunenud mitmepoolseid tootepoliitika foorumeid, nagu Rahvusvahelise Energiaagentuuri 4E programm (Energy Efficient End-use Equipment Technology Collaboration Programm) ⁽⁴⁶⁾ ja algatus SEAD (Super-efficient Equipment and Appliances Deployment Initiative), ⁽⁴⁷⁾ ning osaleb neis. Samuti jätkatakse kahepoolset koostööd, et kiirendada ökodisaini ja energiamärgistuse parimate tavade kasutuselevõttu partnerriikides ning veelgi edendada õigusnormide lähendamist kogu maailmas.

6. Kokkuvõte

ELi ökodisaini ja energiamärgistuse programm on üks maailma suurimaid ja pikaajalisemaid seadmete programme, mis võimendab ühtse turu mõju nii ELis kui ka mujal, tuues kasu tarbijatele, ettevõtjatele ja keskkonnale.

Ökodisain/energiamärgistus annab olulise ja üha suurema panuse Euroopa rohelise kokkuleppe ja paketi „Eesmärk 55“ eesmärkide saavutamisse ning aitab vähendada kõrgete energiahindadega silmitsi seisvate tarbijate arveid, mis oleksid muidu palju suuremad: praeguse hinnataseme juures aitavad olemasolevad poliitikameetmed ELi energiatarbijatel kulutusi kokku hoida hinnanguliselt rohkem kui 250 miljardi euro ulatuses aastas.

Investeerides selle programmi elluviimisse ja tugevdamisse, et paremini ühitada eesmärgid ja vahendeid, investeeritakse ka ELi vastupidavuse suurendamisse, et tulla paremini toime tulevaste energiahinnakriisidega ja varustuskindlusega seotud probleemidega, mis on seotud ELi sõltuvusega imporditud fossiilkütustest. Samamoodi aitab suurem keskendumine materjalitõhususele, nt ringlussevõetavusele, edendada tarneahela vastupidavust ELis.

Rahvusvaheline koostöö nii mitme- kui ka kahepoolsel tasandil on vajalik selleks, et kiirendada toodete energiatõhususe programmide kasutuselevõttu kogu maailmas, ning see võib aidata parandada õigusnormide lähendamist, millest saavad kasu nii EL kui ka tema partnerriigid.

Euroopa energiamärgisega toodete andmebaas EPREL tagab turu enneolematu läbipaistvuse ja avab uusi võimalusi ELi tarbijate mõjuvõimu suurendamiseks ja nendega suhtlemiseks. See on üha enam ka praktiline vahend, mille abil rakendada hiljuti muudes ELi poliitikavaldkondades (roheline taksonoomia, energiatõhususe direktiivi kohased keskkonnahoidlikud riigihanked, riiklikud stiimulid, käibemaksudirektiiv) kehtestatud toote tulemuslikkusega seotud tingimusi.

Sellel poliitikavaldkonnal on endiselt märkimisväärne potentsiaal tuua ELi tarbijatele täiendavat ja väga kulutõhusat kasu, vähendada õhusaastet ja säästa energiat / vähendada CO₂ heidet, mida muidu tuleks saavutada muude ELi või riikliku tasandi poliitikameetmetega. Kehtivate eeskirjade õigeaegne läbivaatamine, õige kohaldamise / nõuete täitmise tagamise toetamine, EPRELi arendamine ja uute energiamõjuga toodete võimaliku reguleerimise uurimine nõuavad siiski märkimisväärseid jõupingutusi.

Seepärast on komisjon kestlike toodete poliitika paketi kontekstis selgelt osutanud vajadusele suurendada märkimisväärselt ökodisainipoliitika rakendamiseks eraldatavaid vahendeid ambitsioonikama kestlike toodete poliitika raames ning kutsub liikmesriike üles tegema sama riiklike turujärelevalvealaste jõupingutuste osas.

⁽⁴⁶⁾ <https://www.iea-4e.org/>

⁽⁴⁷⁾ <https://www.superefficient.org/>

LISA

Energiamõjuga toodete ökodisaini metoodika (MEErP)

Energiamõjuga toodete ökodisaini metoodika (Methodology for the Ecodesign of Energy-related Products, MEErP) töötati välja selleks, et anda tegevussuuniseid Euroopa Komisjonile ja töövõtjatele, kes pakuvad talle tehnilist abi toote ökodisaini ettevalmistava uuringu läbiviimisel. Metoodika täielikud aruanded ja arvutusvorm on kättesaadavad internetis ⁽¹⁾. MEErP on aja jooksul sidusrühmade osalusel edasi arenenud. Ettevalmistavale uuringule järgnevaid haldus- ja õiguslikke etappe MEErP ei hõlma. Sellegipoolest on MEErP kavandatud nii, et selle väljundid saaks integreerida Euroopa Komisjoni mõjuhinnangusse.

MEErP hõlmab seitset ülesannet. Esimese nelja ülesande eesmärk on koguda andmeid ja teha esialgne analüüs. Need on järgmised.

- 1. ülesanne – kohaldamisala (tootemääratlused, standardid ja õigusaktid);
- 2. ülesanne – turud (majanduslik ja turuanalüüs, sealhulgas mahud ja hinnad);
- 3. ülesanne – kasutajad (tootenõudluse pool, tarbijakäitumine ja kohalik taristu);
- 4. ülesanne – tehnoloogia (toodete pakkumise pool, sealhulgas parim võimalik tehnika ja parim veel mitte kättesaadav võimalik tehnika);

Lisaks 5.–7. ülesandele sisendite andmisele on 1.–4. ülesande täiendav eesmärk suutlikkuse suurendamine. 1.–4. ülesande aruanded selgitavad poliitikakujundajatele ja sidusrühmadele tausta, et mõista üksteise probleeme ja osaleda dialoogis;

- 5. ülesanne – keskkond ja majandus (lähtestsenaarium: ⁽²⁾ olelustsükli hindamine ja olelusringi kulud);
- 6. ülesanne – kavandamisvõimalused (täiustamispotentsiaal);
- 7. ülesanne – stsenaariumid (poliitika, stsenaariumide, mõju ja tundlikkuse analüüs).

5.–7. ülesande eesmärk on analüüsida, kas ja millised ökodisaininõuded tuleks kõnealuse energiamõjuga toote suhtes kehtestada. 5. ülesandes tehakse 1.–4. ülesande tulemuste sünteesi teel kindlaks lähtestsenaarium. Lähtestsenaarium on reaalsuse abstraktsioon ja lähtepunkt täiustamispotentsiaali hindamisel ning poliitika, stsenaariumide, mõju ja tundlikkuse analüüsi jaoks.

6. ülesandes tehakse kindlaks kavandamisvõimalused, nende olelusringi kulude mõju tarbijatele, nende keskkonnakulud ja -kasu, vähimate olelusringi kuludega (LLCC) lahendus ja parim võimalik tehnika. Parim võimalik tehnika näitab keskpika perioodi eesmärki, mis võiks kohustuslike miinimumnõuete asemel sobida müügieendusmeetmete jaoks. Parim veel mitte kättesaadav võimalik tehnika osutab pikaajalistele võimalustele ning aitab kindlaks määrata võimalike meetmete täpset kohaldamisala ja sisu.

7. ülesande raames koondatakse eelmiste ülesannete tulemused, et uurida sobivaid poliitikavahendeid täiustamispotentsiaali realiseerimiseks. Selles luuakse stsenaariumid prognoosidega aastani 2050, esitades kvantitatiivsed andmed saavutatavate edusammude kohta võrreldes praeguse olukorra jätkumisega. Tulemusi võrreldakse ELi eesmärkidega ja kuludega, mis kaasneksid ühiskonnale sama kasu saavutamise muul viisil. Hinnatakse mõju tarbijatele (ostujõud, ühiskondlikud kulud) ja tööstusele (tööhõive, kasumlikkus, konkurentsivõime, investeeringute tase), kirjeldades ja võttes arvesse tootesektori tüüpilist kavandamistsükli. Lõpuks uuritakse tulemuste usaldusväärsust peamiste parameetrite tundlikkuse analüüsi abil.

Hinnangute kehtivuse ja neil põhineva seadusandliku ettepaneku lisaväärtuse seisukohast on oluline, et metoodikat ajakohastataks. Praegune metoodika on aja jooksul järk-järgult edasi arenenud korrapärase läbivaatamise kaudu, millesse on kaasatud sidusrühmad ja mille tulemusena on metoodikat perioodiliselt kohandatud.

⁽¹⁾ Methodology for Ecodesign of Energy-related Products - MEErP 2011 - Methodology Report - Part 1: Methods, <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/26525>, Methodology for Ecodesign of Energy-related Products - MEErP 2011 - Methodology Report - Part 2: Environmental policies and data, <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/26526>, EcoReporti arvutusvorm: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/5308/attachments/1/translations>

⁽²⁾ Kogu EL 27 jaoks tuleb lähtestsenaariumina valida üks või mitu ELi keskmist toodet või esinduslikku tootekategooriat.

MEErP praegune versioon on kasutusel alates 2013. aastast ⁽³⁾ ja vahendi Ecoreport praegune versioon 3.06 alates 2014. aastast ⁽⁴⁾. Praegu on käimas töö meetodika läbivaatamiseks. Selle raames ajakohastatakse vajaduse korral analüüsis kasutatavaid andmeid ja tagatakse, et analüüs täidab jätkuvalt oma eesmärgi, võttes arvesse poliitika hiljutist arengut. Läbivaatamist juhib Teadusuuringute Ühiskeskus ning üksikasjad käimasoleva protsessi ja sidusrühmade kaasamise kohta avaldatakse ⁽⁵⁾.

⁽³⁾ SWD(2012) 434 final: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/9952/attachments/1/translations/en/renditions/pdf>

⁽⁴⁾ Materjalitõhususe uuring MEErP jaoks (avaldatud detsembris 2013) aadressil: https://ec.europa.eu/growth/industry/sustainability/sustainable-product-policy-ecodesign_et, Ecoreport Tool aadressil: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/5308/attachments/1/translations>

⁽⁵⁾ <https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau/product-groups/521/home>